

GENOPRETTENDE RET SOM ALTERNATIV REAKTION

NÅR UNGE BRYDER LOVEN

SSP-SAMRÅDETS FAGUDVALG FOR
GENOPRETTENDE RET OG PRAKSIS

CHARLIE LYWOOD, JENS ANSBJERG, MIKKEL NIELSEN,
HEIDI ALSTRUP, KJELD PEDERSEN, KRISTIAN KILT
OG KATRINE BARNEKOW

GENERELT OM GENOPRETTENDE RET

GENGÆLDENDE VS GENOPRETTENDE

Traditionel strafferet

- En forbrydelse er en overtrædelse af loven begået mod staten
- Overtrædelser skaber skyld
- Retfærdigheden kræver at staten konstaterer en forseelse og påfører smerte

Centrale spørgsmål

- Hvilke love er blevet overtrådt?
- Hvem har overtrådt loven?
- Hvad fortjener de?

Genoprettende ret

- En forbrydelse er en overtrædelse begået mod mennesker og fællesskaber
- Overtrædelser skaber forpligtigelser
- Retfærdigheden involverer ofre, gerningsmænd og medlemmer af berørte fællesskaber i en fælles bestræbelse på at gøre skaden god igen

Centrale spørgsmål

- Hvem er blevet skadet?
- Hvad er de impliceredes behov?
- Hvem er forpligtet til at opfylde disse behov?
- Hvordan undgår vi, at en lignende skade sker igen?

FORDELENE VED GENOPRETTENDE REAKTIONER

- Højere offertilfredshed end i traditionelt retssystem
- Lavere recidiv => færre fremtidige ofre
- Billigere end traditionelt retssystem og traditionelle straffe

UNGEKONFERENCER

DEN NORDIRSKKE MODEL

HVORFOR UNGEKONFERENCER?

“En ungekonference giver unge gerningspersoner mulighed for at forstå og sone overfor ofre for konsekvenserne af deres handlinger, samt at tage skridt til at stoppe adfærden.

Den involverer familierne, ofrene og nærmiljøet i at beslutte, hvad der kan gøres for at genoprette den skade, der er sket.”

Tim Chapmann, University of Ulster

PROCES FOR UNGEKONFERENCER

1. FØR UNGEKONFERENCEN

- Grundig forberedelse af alle der skal deltage
  - Møde med begge parter og deres pårørende – typisk én ad gangen og måske flere gange pr person
- Fokus på motivation og læring

DELTAGERE I UNGEKONFERENCEN

Skal deltage:

- Facilitator (uddannet i GR), den unge gerningsperson, støttende voksen, politiassistent (uddannet i GR)

Kan deltage:

- Offer(/ofre), støtte til offer(/ofre), andre relevante personer (nærmiljørepræsentanter, sagsbehandler, kriminalforsorgen, evt. advokat men meget sjældent)

2. UNGEKONFERENCENS FORLØB

1. Introduktion, rammerne og reglerne.
2. Politiudtalelse om fakta
3. Den unge gerningsperson fortæller om skadens konsekvenser
4. Ofret stiller spørgsmål til det unge menneske
5. Ofret beskriver den skade, der er sket
6. Det unge menneske forholder sig til, hvad der bliver sagt
7. Dialog om hvordan skaden gøres god igen
8. Dialog om hvordan man forebygger, at det sker igen
9. Enighed om handlingsplanen

MULIGE ELEMENTER I EN HANDLINGSPLAN

- Undskyldning
- Genoprettende arbejde
- Økonomisk kompensation
- Supervision af en voksen kontaktperson
- Deltagelse i relevante aktiviteter eller programmer
- Restriktioner (inkl. frihedsberøvelse /indskrænket bevægelsesfrihed)
- Behandling for psykiske tilstande eller misbrug af alkohol og stoffer

Handlingsplan skal godkendes af en dommer for at sikre proportionalitet

3. EFTER UNGEKONFERENCEN

- Faciliatoren opmuntrer, motiverer og sørger for, at den unge gennemfører handlingsplanen
- Der handles hvis handlingsplanen ikke følges (evt. familierådslagning)
- Hvis planen stadig ikke følges kan gerningspersonen blive sendt tilbage til retten eller den offentlige anklager

UNGEKONFERENCER I NORDIRLAND - RESULTATER

- Forsøg fra 2003, landsdækkende fra 2006
- 14,000 konferencer 2003-2008. Ca. 15 %
- Høj offerdeltagelse.
- 90%+ offertilfredshed.
- Høj gennemførelsesprocent (95%)
- Tilbagefald (2008) inden for et år:
  - Ved frihedsberøvelse – **68.3%**
  - Ved ungekonferencer henvist via retten – **45.4%**
  - Ved ungekonferencer direkte fra anklagemyndighed udenom retten – **29.5%**

UNGDOMSSTRAF OG UNGDOMSOPFØLGNING

DEN NORSKE MODEL

NYE GENOPRETTENDE REAKTIONER I NORGE

- Indført juli 2014 med politisk enighed efter succes med forsøg på ny ungdomsstraf
  - unge, der stod til fængsel (30-50 pr år)
    - Norge har ikke ungdomsfængsler
    - Bred politisk opbakning til at børn skal ikke skal i fængsel
  - Tilbagefald til kriminalitet på under 10% i forsøgsgruppe
  - Erfaringer fra landsdækkende udrulning i Norge evalueres efter fire år

(NB! Konfliktrådets forankring, fokus og erfaring i Norge gør, at norsk Konfliktråd ikke umiddelbart kan sammenlignes med dansk Konfliktråd)

NYE GENOPRETTENDE REAKTIONER I NORGE

- **Ungdomsstraf** – et alternativ til fængsel
  - Alvorlig og/eller gentagen kriminalitet
  - Kan kun iværksættes ved dom
  - Gennemføringstid op til 3 år
- **Ungdomsopfølgning** – en ny strafferetslig reaktion
  - Kan iværksættes som vilkår for betinget dom (mindre alvorlige sager end ved ungdomsstraf)
  - **Anklagemyndigheden kan beslutte** ungdomsopfølgning på to forskellige måder:
    - Som **vilkår** for et tiltalefrafald
    - Som **overføring** (som for mægling) til ungdomsopfølgning

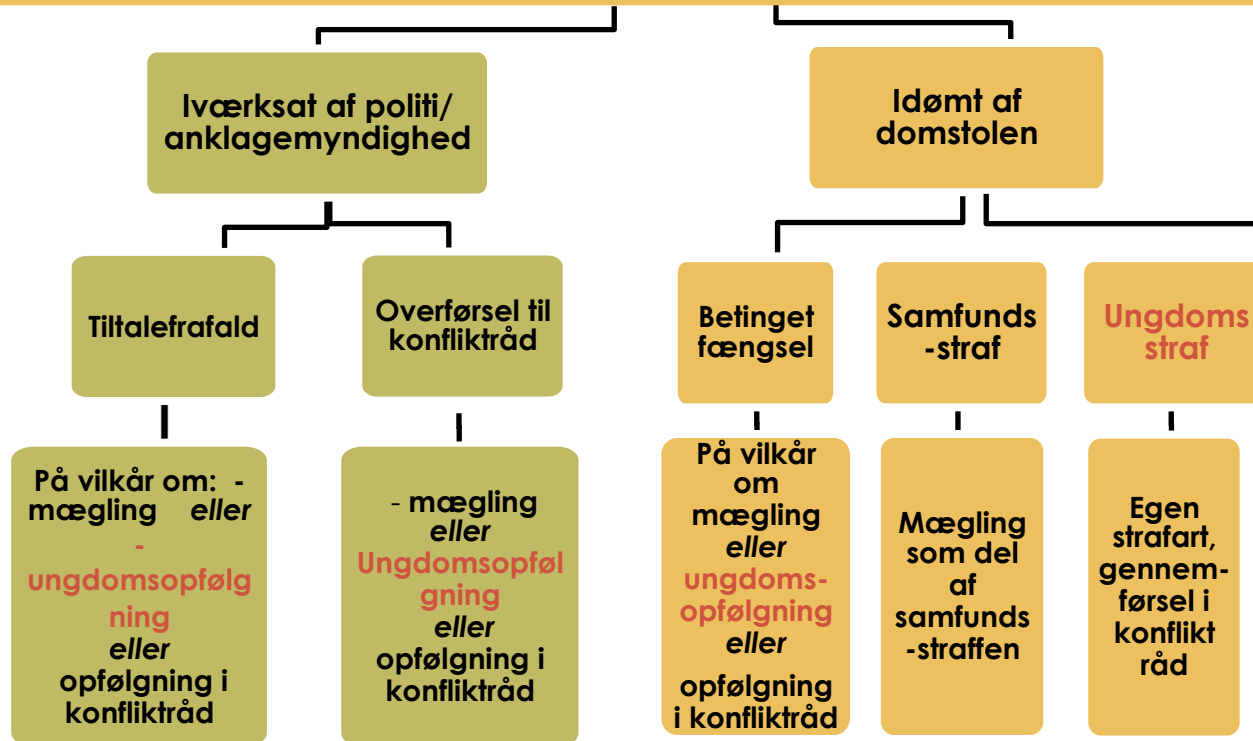
*Oversat fra Lasse Rolen, National koordinator
for Konfliktrådet i Norge*

Forskellige Konfliktrådsbehandlinger i straffesagskæden for unge lovbyggere

Relevante tidligere bestemmelser og nye per 1. juli 2014

Som strafferetslig reaktion for lovbyggere mellem 15-18 år
(på tidspunkt for lovbruddet)

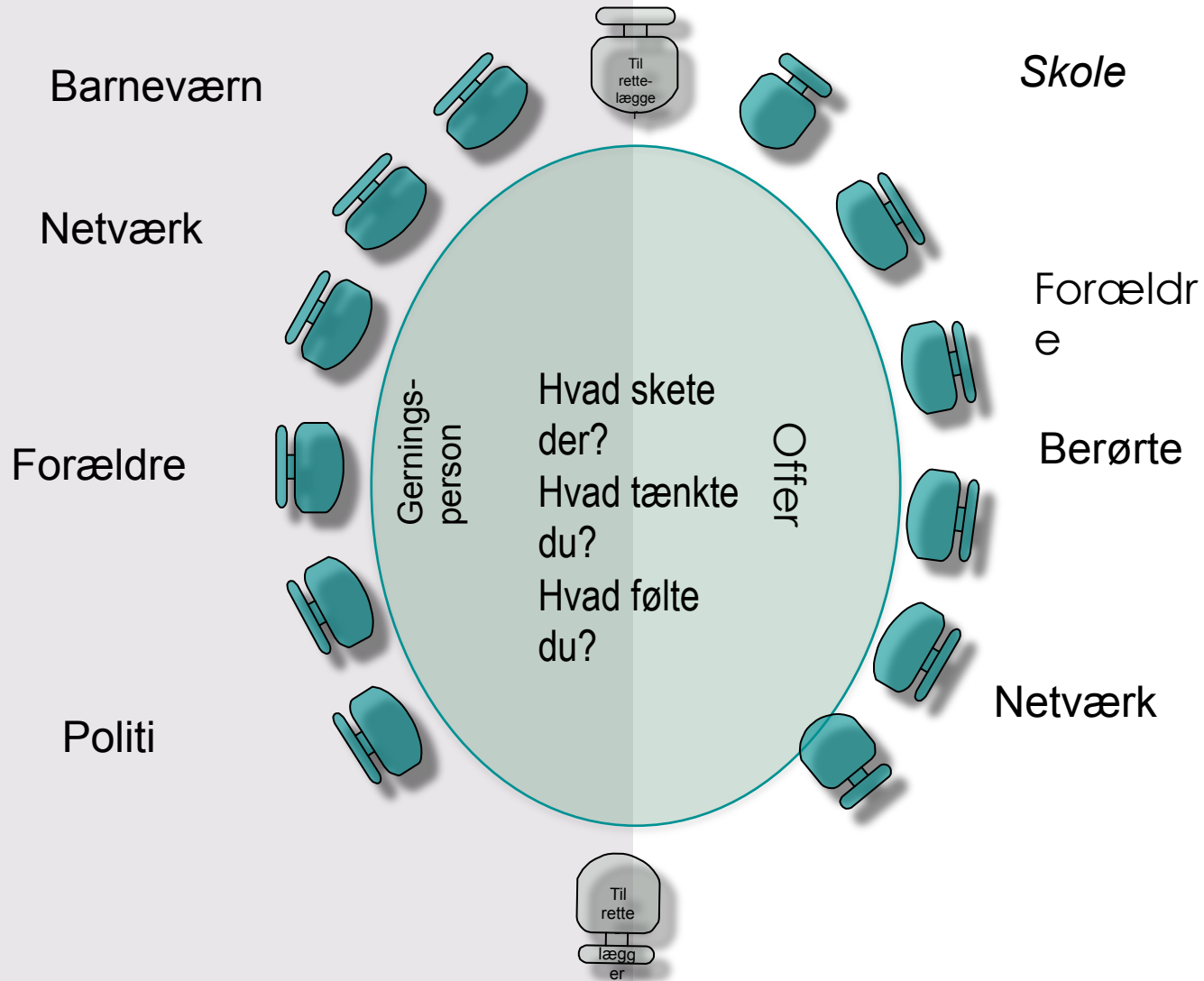

Oversat fra Lasse Rolén, National koordinator for Konfliktrådet i Norge

OVERORDNET FORLØB I DEN NORSKE MODEL

1. Politi, anklagemyndighed eller dommer (afhængig af sagens alvor, og hvornår tilstrækkelig tilståelse indfinder sig) henviser den unge til mulig ungdomsstraf eller –opfølgning
2. Ungekoordinator indleder forløb med den unge
  - Forberedende møder
3. Genoprettende møde ved Konfliktråd
  - Deltagelse af offerside, konfliktråd faciliterer
4. Møde om opfølgningsplan
  - Fagpersoner og gerningsperson + netværk, ungekoordinator faciliterer, offerside deltager ikke
5. Opfølgningsperiode påbegyndes (og fuldføres)
  - Månedlige møder med alle fra punkt 4
  - Evt brud på planen (også fra fagpersoner) følges op med hurtig reaktion. Hvis alvorligt/gentagent brud fra den unge => oprindelig straf

DELTAGERE I DET GENOPRETTENDE MØDE

Oversat fra Lasse Rolen, National
koordinator for Konfliktrådet i Norge

FORMÅL MED DE NYE GENOPRETTENDE REAKTIONER

- At give reaktioner, som varetager genopretningen
- At give reaktioner, som kan motivere til adfærdscændring
- At give reaktioner, som er egnet til at fjerne eller reducere faktorer, som øger risikoen for nye lovbrud
- At give reaktioner, som kan styrke den enkelte unges ressourcer
- At give reaktioner, som engagerer netværket omkring den enkelte (privat og offentligt) med særlig fokus på barnets/den unges bedste

*Oversat fra Lasse Rolen, National
koordinator for Konfliktrådet i
Norge*

EKSEMPEL PÅ UNGDOMSPLAN

Avtaletekst	Ansvarlig oppfølging	
Dette betinger gjennomføring av avtale fra ungdomsstormøte gjort med offer Geir Larsen. Marius Jensen og Geir larsen har signert egen avtale med Konfliktrådet.	Navn: Iversen – Konfliktrådet	
	Tlf	98 38 23 98
Som del av en betinget dom forplikter Marius å følge "Ungdomsteam" frem til 31.januar 2009. Dette innebærer også månedlige møter med teamet. Det første møtet settes til mandag 5. februar 2008 kl1600.	Navn: Dahl / Iversen – Konfliktrådet/politiet	
	Tlf	98 38 23 98
Marius skal gjennomføre sinnemestringsamtaler v instruktør Bjørn Erik Olsen. Dette innebærer 8 kursdager A- 2 timer. Oppstart 3. Mars.	Navn: Bjørn Erik Olsen – Trondheim kommune	
	Tlf	93 42 53 24
Som et tilbud fra ungdomsteamet har Marius sagt ja til å delta i et bilprosjekt RBU (3 mnd prøvetid m muligheter for å fortsette)	Navn: Roger Bøgseth – BFT, RBU	
	Tlf	93 54 53 16
Marius skal holde tett kontakt med en mentor i avtaletiden, og stille seg positivt til dette. Egen avtale med faste møtetidspunkt settes opp i regi av Erik Karlsen v Heimdal Skole.	Navn: Erik Karlsen, Tonstad skole	
	Tlf	99 43 65 46
Marius godtar at han vil bli avkrevd uanmeldte rusprøver, og skal stille til kontroll for politi og helse ved oppfordring. Fravær eller ikke svar på mobiltelefon vil i utgangspunktet bli ansett som brudd	Navn: Iversen/Johansen – politi/helse	
	Tlf	99 41 64 23
Jeg samtykker i at oppfølging av min sak kan behandles mellom de involverte gruppene i Ungdomsteamet, uavhengig av de enkelte deltakeres taushetsplikt.		

Lasse Rolen, National koordinator for Konfliktrådet i Norge

FORSKELLE: NORDIRLAND OG NORGE

Nord Irland

- 5-6 unge pr facilitator, der også faciliterer det genoprettende møde
- Offersiden deltager i hele mødet
- Henvises **altid** ved tilståelse (enten via retssystemet eller politi/anklagemyndighed) - den unge har krav på GR-proces ved tilståelse
- Deltagere i konference vurderes efter relevans fra sag til sag
- En dommer skal godkende handlingsplanen

Norge

- 10-15 unge pr Ungdomskoordinator
- Konfliktrådet faciliterer genoprettende møde, ungdomskoordinator deltager
- Offersiden deltager ikke i aftaledelen
- Henvises via **retssystemet eller politi/anklagemyndighed** – disse **afgør**, om den unge tilbydes GR-proces ved tilståelse
- Lovmæssig involvering af obligatoriske, forpligtede sociale aktører i opfølgingen

FAGUDVALGETS ANBEFALINGER OG OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Indførelse af Genoprettende reaktioner, som alternativ til traditionel straf, på (i væsentlighed) erkendte lovbrud begået af unge (15-17år)

- af hensyn til ofre, gerningspersoner, fremtidige ofre og økonomi
- Kontrolleret forsøg på dansk jord (vigtigt med egne resultater)

- Hvilke typer af lovbrud?
  - Forskning viser størst effekt på personfarlig kriminalitet – både for ofre og gerningspersoner

- Hvilken model?
  - Fordele og ulemper ved norsk hhv nordisk model, som vi ser det

- Hvordan forankres dette?
  - Problematisering af Konfliktrådet i sin nuværende form som udgangspunkt i Danmark